

Help, de spaarrente is laag! Toch maar beleggen?

T.M. Rietveld MFP FFP CFP

Door de lage spaarrente zoeken veel klanten naar alternatieve mogelijkheden om meer rendement over hun vermogen te behalen. Niet alleen om de hoge belastingdruk over het rendement in box 3 te voorkomen, maar ook vaak om de gestelde vermogensdoelen niet uit het zicht te verliezen. Een juiste fiscale structurering biedt dan soms de oplossing. Lukt het dan alsnog niet om wensen en doelstellingen financieel haalbaar te maken, dan is beleggen in plaats van sparen een alternatief dat in beeld komt. Veel Nederlandse consumenten aarzelen echter om de overstap te maken van sparen naar beleggen. Is dat terecht?

Hoewel het onderwerp ‘beleggen’ voor veel estate planners/belastingadviseurs geen dagelijkse (advies)kost is, is het onderkennen van een aantal begrippen en methodieken rond beleggen steeds relevanter in het kader van de financiële planning van hun klanten. Begin dit jaar bedroeg het totaal aan spaargeld dat geparkeerd staat op bankrekeningen circa € 340 miljard¹. In dit artikel ga ik in op het nut (en noodzaak) om in veel gevallen toch een deel van dit spaargeld te beleggen om het vereiste hogere rendement te behalen. Tevens benoem ik welke stappen nodig zijn (en welke methodieken relevant) om op een verantwoorde wijze de stap van sparen naar beleggen te maken. Tenslotte beschrijf ik een praktijkcasus waarin de noodzaak tot beleggen duidelijk wordt en waarin de beschreven stappen en methodieken naar voren komen.

Effect van rendement op vermogensvorming

Het effect van rendement wordt vaak onderschat en soms overschat. Het effect van samengestelde interest (‘rente op rente’) werd door Einstein al ooit het achtste wereldwonder genoemd. Op langere termijn heeft het effect van samengestelde interest enorme impact op de vorming van het (eind)kapitaal. Daarbij geldt: hoe hoger het (verwachte) rendement, des te groter de impact. Als voorbeeld de ontwikkeling van een startvermogen van € 100.000 over een periode van 25 jaar. In scenario A wordt een jaarlijks rendement gerealiseerd van 2% en in scenario B van 8% per jaar. In beide scenario’s wordt er jaarlijks € 5.000 extra aan het vermogen toegevoegd uit besparingen (figuur 1).

Scenario	Startvermogen	Jaarlijkse inleg	Rendement	Eindvermogen	Totaal ingelegd	Ontvangen rendement
A	€ 100.000	€ 5.000	2%	€ 327.415	€ 225.000,00	€ 102.415
B	€ 100.000	€ 5.000	8%	€ 1.079.620	€ 225.000,00	€ 854.620

Figuur 1

Scenario's ►	Maximaal verlies/winst jaar*			%
	Verlies	Gemiddeld	Winst	Gemiddeld
Spaarrekening	-511	51	613	0,20%
Zeer offensief	-9.239	1.499	12.148	6,00%

* Minder dan 5% kans. Rekening over begin vermogen + eventuele inleg eerste jaar (= 25.000)

Figuur 2

In beide scenario's is over de gehele looptijd € 225.000 ingelegd. Bij 2% rendement per jaar bedraagt het eindvermogen € 327.415 en het ontvangen rendement derhalve € 102.415. In scenario B echter bedraagt het eindvermogen € 1.079.620 en het ontvangen rendement maar liefst € 854.620. Het gerealiseerde rendement in dit scenario bedraagt grofweg een factor 8 ten opzichte van scenario A. Dit terwijl het rendementsverschil procentueel 'slechts' een factor 4 bedraagt.

Uit deze relatief simpele berekening en weergave blijkt het enorme effect van samengestelde interest op (langere) termijn. Tegenover het bovenstaande positieve effect van samengestelde interest staat het effect hiervan op korte termijn. Veel consumenten beseffen onvoldoende het effect van rendement op de korte termijn in combinatie met het risico dat dan genomen wordt. Dit leidt dan vaak tot teleurstellingen waardoor het beleggen de rug wordt gekeerd. Als een consument de kans krijgt om 6% rendement te maken in plaats van de huidige schamele 0,2% op de spaarrekening, kan dat verleidelijk zijn. Het verschil in rendement bedraagt dan immers een factor 30 (!). Verlies echter niet uit het oog, wat de *nominale* effecten zijn van dit rendementsverschil én wat de risico's zijn op een negatief rendement. Stel Bas heeft € 25.000 aan spaargeld en kan dit gedurende één jaar missen. Hij gaat voor de verleiding van de (kans op) 6% rendement in plaats van de spaarrente van 0,2%. De vraag is of Bas zich voldoende realiseert wat het verschil in nominale opbrengst is en wat de kans is op een negatief scenario. Bas realiseert 'gegarandeerd' € 50 rendement als hij zijn geld op de spaarrekening laat staan. Bij het daadwerkelijk realise-

ren van 6% rendement bedraagt zijn opbrengst € 1.500. Een verschil van € 1.450. Is dit verschil het risico op deze korte termijn waard? De AFM pleit in diverse leidraden voor het inzichtelijk maken van dit risico en het weergeven van de mogelijke resultaten in nominale bedragen en niet (alleen) procentueel. Dit draagt bij aan het (beter) inschatten van kansen versus risico's van beleggen.

Standaarddeviatie

Als we praten over risico dan kunnen we dat omschrijven als 'de kans op het niet realiseren van het beoogde doel'. Een begrip dat dan om de hoek komt kijken is 'standaarddeviatie'. De standaarddeviatie betreft een rekenkundige maat die de spreiding weergeeft van getallen rondom het gemiddelde. Bij weinig spreiding (afwijking van het gemiddelde) liggen de getallen (uitkomsten) dicht bij elkaar. Een hoge standaarddeviatie betekent dat de kans op een afwijking van de gemiddelde uitkomst groter is. De standaarddeviatie geeft dus feitelijk weer hoe groot de kans is dat de uitkomst over een bepaalde periode (veelal 1 jaar) afwijkt van de verwachte gemiddelde uitkomst. Kortom, hoe hoger de standaarddeviatie, hoe groter het risico. Stel dat Bas zijn € 25.000 kan beleggen in een zeer offensief fonds met een standaarddeviatie van 18,9%. Als we op basis van de variabelen 'standaarddeviatie' en 'verwacht rendement' een (Monte Carlo) analyse maken, blijkt de volgende uitkomst – zie figuur 2.

1 <https://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archief/statistisch-nieuws-2017/dnb352310.jsp>

Bij een uitkomst van het gemiddelde verwachte rendement bedraagt de opbrengst inderdaad circa € 1.500. Bij een (zeer) negatieve uitkomst bedraagt het verlies echter € 9.239. De statistische kans hierop is weliswaar niet heel groot (circa 5%), maar is ten opzichte van het verschil in verwacht rendement tussen de spaarrekening en het fonds wel significant. Tegenover de kans op een negatief rendement, staat uiteraard ook de kans op een (veel) beter resultaat dan gemiddeld. In circa 5% van de gevallen bedraagt de opbrengst geen € 1.500 maar circa € 12.000.

Het bovenstaande vraagt om een inschatting van de kansen op het behalen van de vermogensdoelstelling van Bas. Als we deze stellen op € 26.500 (het huidige spaarbedrag + de verwachte gemiddelde 6%), dan is duidelijk dat deze doelstelling bij een spaarrekening nimmer behaald zal worden. Uit de analyse blijkt dat de kans hierop bij een belegging in het zeer offensieve fonds inderdaad de 50% benadert.

Kans op behalen vermogensdoelstelling (doelstelling = 26.500)	
Spaarrekening	0,00%
Zeer offensief	48,60%

Figuur 3

Goed om te realiseren is het feit dat de kans op een hoger of lager rendement dus ook circa 50% is(!). Over de relevantie van een analyse die laat zien wat de kansen zijn op het behalen van vermogens- en of inkomensdoelstellingen verderop in dit artikel meer.

Monte Carlo-simulatie

Een term die een toelichting verdient is de eerder gebruikte en bovenvermelde 'Monte Carlo' simulatie². Bij het goed inschatten van kansen en risico's kan ervaring en intuïtie helpen, maar beter is het om de zaak rationeler te benaderen. Hierbij kan een analyse gebaseerd op Monte Carlo simulatietechnieken enorm helpen. De essentie van een Monte Carlo simulatie is dat een berekening niet éénmaal wordt gemaakt maar een veelvoud (veelal x-duizenden) daarvan. Hierbij worden iedere keer de alle mogelijke waarden voor de verschillende

variabelen meegenomen. De waarden van de variabelen worden willekeurig (random) gekozen. Om een dergelijke berekening te kunnen maken is software onontbeerlijk. Her is immers niet mogelijk om handmatig duizend(en) berekeningen te maken. Met behulp van Monte Carlo simulatietechnieken kan worden berekend wat de kans op het behalen van een vermogens- of inkomensdoelstelling is. Immers, door een berekening vele malen te herhalen, kan daarna uit alle gemaakte berekeningen de kansberekening worden gemaakt. In hoeveel van de doorgerkende scenario's is de doelstelling wel gehaald en in hoeveel niet? Daarnaast kan inzichtelijk worden gemaakt wat de uitkomst is in een 'best' scenario en in een 'worst case' scenario. Dit geeft veel meer inzicht en grip op risico's en kansen dan uitsluitend de 'gemiddelde' uitkomst waarmee nog altijd veel gerekend wordt. Nogmaals, de kans dat een gemiddelde uitkomst uiteindelijk ook daadwerkelijk het eindresultaat weergeeft is slechts circa 50%. In 50% van de gevallen zal de uitkomst dus afwijken hiervan. Het is – zeker bij beleggen – zeer relevant om inzichtelijk te maken wat het effect van een afwijkende uitkomst is op de financiële situatie van de klant.

Waarom beleggen?

Dit artikel gaat in op de mogelijkheden van beleggen en de kansen en risico's daarvan. Vanzelfsprekend is het altijd relevant om eerst te weten of beleggen überhaupt wel nodig is. En dat vraagt om een goede inschatting en verkenning van de wensen en doelstellingen van een klant. En uiteraard kennis van zijn financiële- en fiscale positie. Een klant die niet hoeft te beleggen om zijn wensen en doelstellingen te behalen, kan wellicht een slechte(re) nachtrust bespaard blijven. Om te bepalen of beleggen (lees: een hoger rendement) nodig is, is het nodig eerst de financiële positie van de klant door te rekenen. Inclusief de daarbij horende wensen en doelstellingen zoals eerder stoppen met werken, kopen van tweede woning, schenking aan de kinderen etc. Als deze zaken goed in beeld zijn gebracht en op basis van cashflow management zijn doorgerkend, kan de rendementseis worden bepaald. Heeft de klant aan 0,5% rendement op jaarbasis voldoende? Dan is dit een belangrijke indicatie dat beleggen niet direct noodzakelijk is.

Weliswaar is de huidige spaarrente momenteel lager, maar een planning strekt zich altijd uit over meerdere jaren. Rekenen met de huidige lage spaarrente over een horizon van mogelijk tientallen jaren lijkt dan weinig realistisch. Uit de cashflow berekeningen kan ook blijken dat een rendement van bijvoorbeeld gemiddeld 4% nodig is om de doelstellingen te bereiken. In dat geval zullen óf de doelstellingen moeten worden bijgesteld, óf de klant zal de mogelijkheden om meer rendement te maken moeten (laten) verkennen. Veel consumenten beleggen niet (of wel) zonder dat hen voldoende duidelijk is (voorgespiegeld) of dit nu wel of niet nodig is. En dat is vreemd. Beleggen zonder noodzaak daartoe voegt risico's toe die niet nodig zijn. Niet beleggen terwijl dit feitelijk wel nodig is om de wensen en doelstellingen te financieren, herbergt een ander risico in zich. Namelijk de latere (negatieve) verrassing dat het gewenste eerder stoppen met werken toch niet haalbaar is. Of die schenkingen aan de kinderen achterwege moeten blijven. Een financieel plan als basis voor iedere start van het beleggingsproces is feitelijk onontbeerlijk. Het geeft inzicht in kansen en risico's maar maakt bovendien duidelijk waarom wel of niet gestart zou moeten worden met beleggen.

Risicoperceptie en Risicotolerantie

Wanneer een klant start met beleggen spelen ook de begrippen 'Risicoperceptie' en 'Risicotolerantie' een rol. *Risicoperceptie* kan worden gezien als het subjectieve oordeel van de klant over de risico's van beleggen. Dit is per klant verschillend. Waar de ene klant al het zweet op het voorhoofd krijgt bij het woord 'aandeel', slaapt de ander er geen nacht minder om terwijl hij volop in putopties heeft geïnvesteerd en de beurs maar blijft doorstijgen. Het oordelen over de risicoperceptie en dit mee laten wegen bij het uiteindelijke besluit om te gaan beleggen, is uiteraard bijzonder relevant. Weinig is immers meer waard dan een goede nachtrust. Beleggen om de wensen en doelstellingen op termijn haalbaar te maken maar in de tussenliggende jaren dagelijks stress ervaren van de ontwikkelingen op de beurs, kan nimmer de bedoeling zijn. *Risicotolerantie* kan worden gezien als een objectieve weging van het risico dat de klant zich kan permitteren op basis van zijn financiële positie. Het beoordelen hiervan is veelal het werk van de (beleg-

gings)adviseur die de financiële positie van de klant in beeld brengt en doorrekent. Risicoperceptie en risicotolerantie staan niet los van elkaar. Een klant die bereid is om (veel) risico te nemen, maar die door middel van een financieel plan duidelijk wordt gemaakt dat beleggen niet nodig is om zijn wensen en doelstellingen haalbaar te maken, zal mogelijk zijn beleggingsambities bijstellen. Andersom zal een klant die in de basis risicomijdend is, mogelijk toch meer risico willen nemen als duidelijk wordt dat het hogere rendement nodig is om bijvoorbeeld toch eerder te kunnen stoppen met werken. De klant inzicht geven en bewust maken van deze zaken alvorens het beleggingsproces te starten, is bijzonder relevant en wordt ook door wet- en regelgeving voorgeschreven.³

Cashflow analyse

Ieder beleggingsadvies zou (mede) gebaseerd moeten zijn op een cashflow analyse van de klant. Een cashflow analyse gebaseerd op de (verwachte) inkomsten, uitgaven, investeringen en verplichtingen. Deze cashflow analyse kan duidelijk maken welke rendementseis van toepassing is bij de betreffende klant en kan tevens de basis vormen voor de Strategische Asset Allocatie.

Strategische Asset Allocatie en Asset Liability Management

Pensioenfondsen en verzekeraars beheren veelal miljarden aan beleggingen. Geld dat hen is toevertrouwd door klanten die hier uiteindelijk een (goed) pensioen van hopen te ontvangen. Om de reserves en verplichtingen goed om elkaar af te stemmen maken deze professionele partijen gebruik van geavanceerde methodieken zoals Strategische Asset Allocatie (SAA) en Asset Liability Management (ALM). Strategische Asset Allocatie betreft de verdeling van het voor beleggen beschikbare gelden over de diverse beleggingscategorieën zoals aandelen, obligaties, spaargeld etc. De

² <https://www.privatewealthsupport.nl/wp-content/uploads/2015/05/RiskAMP-Monte-Carlo-Simulation.pdf>

³ Wet Financieel Toezicht (WFT), MiFid I en II, diverse leidraden Autoriteit Financiële Markten (AFM)

samenstelling hiervan geschiedt ook op basis van een ALM analyse. Simpel gesteld: wanneer moet er hoeveel worden uitgekeerd? Geld dat op korte(re) termijn beschikbaar moet zijn voor (pensioen)uitkeringen dient logischerwijze niet (heel) risicovol te worden belegd. Het creëren van evenwicht tussen de reserves en de verplichtingen is ook een zaak die bij de consument zelf een rol zou moeten spelen in het beleggingsproces. Basisregel één is immers dat uitsluitend belegd zou moeten worden met geld dat ook de tijd heeft om rendement te maken én tijdelijkse koersdalingen kan doorstaan. De al eerder genoemde cashflow analyse kan hierbij uitstekend als basis dienen. Wanneer en in welke jaren heeft de klant tekorten of overschotten?

Bij het toepassen van een ALM analyse is het relevant om (verwacht) rendement niet mee te wegen bij de berekening van eventuele tekorten. Dit zou namelijk leiden tot een te offensief risicoprofiel en Strategische Asset Allocatie. Een simpel voorbeeld maakt dit duidelijk. Stel de klant heeft een jaarlijks tekort van € 20.000, maar beschikt over € 500.000 aan spaargeld. Om dit tekort jaarlijks uit het spaargeld gefinancierd te krijgen (bij instandhouding van het kapitaal), is een rendement nodig van 4%. Als dit ook in de cashflow analyse als jaarlijks rendement wordt verondersteld én wordt ingeboekt als 'zekere' inkomsten, zijn de tekorten gefinancierd. De ALM analyse zou dan uitwijzen dat niets van de € 500.000 aan reserve hoeft te worden aangehouden ter financiering van deze tekorten. Terwijl juist

het (verwachte) rendement een onzekere factor is. Door het rendement niet mee te wegen als inkomsten en de dan berekende tekorten contant te maken tegen een 'risicovrij' rendement, ontstaat een reëel beeld van de hoeveelheid geld dat dient te worden aangehouden als 'ijzeren voorraad' (ter financiering van de berekende tekorten) en de hoeveelheid geld dat eventueel met een meer offensief karakter kan worden geïnvesteerd voor de eventuele financiering van tekorten verder in de toekomst. En uiteraard is een (bijvoorbeeld) 2-jaarlijkse herrekening en rebalancing dan zeer relevant.

Kosten van beleggen

Het provisieverbod (ingevoerd per 1 april 2014) heeft de kosten van beleggen inzichtelijker gemaakt. De kosten zijn sindsdien ook over het geheel (fors) gedaald⁴. De consument is zich steeds meer bewust dat kosten een belangrijk aandeel hebben in de hoogte van het uiteindelijke kapitaal. Steeds meer (ook kleinere) partijen bieden beleggingsoplossingen waarbij de kosten relatief laag zijn. Veelal zijn dit ook 'all in' kosten waarbij er een 'cap' zit op de maximale hoogte hiervan. Zo wordt een klant die een relatief groot vermogen te beleggen heeft, niet meer geconfronteerd met een nota die in de tienduizenden euro's per jaar loopt. Het loont dan ook steeds meer voor consumenten om – zeker bij vermogens met een grotere omvang – te zoeken naar partijen die de kosten voor beleggingsadvies/beheer tot een zekere maximale hoogte beperken.

1. Intakegesprek waarin financiële gegevens en wensen/doelstellingen worden vastgelegd
2. Cashflow analyse van huidige en toekomstige financiële situatie (incl. opname van wensen en doelstellingen hierin)
3. Bepaling rendementseis op basis van de cashflow analyse
4. Bepaling Strategische Asset Allocatie op basis van de cashflow analyse en rendementseis
5. Invulling en keuze voor beleggingsprofiel
6. Monitoring van beleggingen door (bijvoorbeeld 1 of 2 jaarlijkse update van cashflow analyse)

Figuur 4

Beleggingsproces

Om samen met de klant tot een juiste beslissing te komen of beleggen wel of geen alternatief is ten opzichte van de spaarrekening én om te komen tot een juist beleggingsbeleid als beleggen wel een alternatief blijkt, is een zorgvuldig proces nodig c.q. zeer aan te bevelen. Een voorbeeld van zo'n zorgvuldig proces op basis van zes stappen, is weergegeven in figuur 4.

Voorbeeldcasus

Tot slot behandel ik een korte voorbeeldcasus waarin een aantal van de bovenomschreven zaken aan de orde komen.

Johan heeft een kapitaal bijeen gespaard van € 750.000 (box 3) en wil dit voor een deel gebruiken voor aanvulling op zijn pensioeninkomen. Hij is net 65 geworden en stopt binnenkort met werken. De lage spaarrente maakt hem enigzinds bevreesd voor de mogelijkheid om de benodigde onttrekkingen aan het gespaarde kapitaal te kunnen doen. Daarnaast heeft hij ook nog de wens om van dit kapitaal op zijn 80-jarige leeftijd circa € 250.000 over te houden voor zijn kinderen.

Na een intakegesprek, inventarisatie en financiële analyse (stap 1, 2 en 3 in bovenomschreven proces), blijkt dat de cashflow analyse de onderstaande (afgeronde) onttrekkingen laat zien. Deze onttrekkingen zijn nodig om de gewenste levensstijl van Johan ook na zijn pensioen te financieren (zie figuur 5).

De som van de benodigde onttrekkingen bedraagt € 615.000. Daarmee is snel duidelijk dat de haalbaarheid van deze gewenste onttrekkingen ook zonder enig rendement 100% bedraagt. De 'inkomensdoelstelling' is dus zeker haalbaar. Dan zou er nog een bedrag van € 135.000 resteren. Dat is niet voldoende om ook de 'vermogensdoelstelling' van € 250.000 te behalen. Welk rendement is nu nodig om ook deze vermogensdoelstelling te behalen? (Voor de eenvoud laten we in de berekening de verschuldigde box 3 belasting achterwege). Uit een simpele berekening blijkt het benodigde lineaire rendement (afgerond) 1,35% per jaar te bedragen. Dit is

Leeftijd	Jaar	Jaartal	Opcodes
65	1	2017	-25.000
66	2	2018	-35.000
67	3	2019	-45.000
68	4	2020	-25.000
69	5	2021	-25.000
70	6	2022	-35.000
71	7	2023	-25.000
72	8	2024	-45.000
73	9	2025	-25.000
74	10	2026	-45.000
75	11	2027	-65.000
76	12	2028	-55.000
77	13	2029	-55.000
78	14	2030	-55.000
79	15	2031	-55.000

Figuur 5

(momenteel) niet haalbaar op een spaarrekening. Het hangt er nu van af hoe belangrijk Johan de vermogensdoelstelling van € 250.000 vindt. Is hij bereid om deze te verlagen naar bijvoorbeeld € 150.000? Dit zou namelijk de eindwaarde zijn op 80-jarige leeftijd bij de huidige spaarrente van circa 0,2%. Of houdt hij vast aan de gewenste € 250.000 en maakt de keuze voor het (deels) beleggen van zijn kapitaal? Om Johan in de proces te ondersteunen kan een Monte Carlo analyse enorm helpen. Door de uitkomsten van de verschillende beleggingskeuzes / profielen (inclusief de spaarrekening) op basis van probabilistisch (statistisch) rekenen te bepalen, krijgen we procentueel de kans op de haalbaarheid van de diverse keuzes te zien. Belangrijke parameters daarbij zijn de eerder genoemde standaarddeviatie en het verwachte rendement horend bij de verschillende beleggingsprofielen. Als we de situatie van Johan op basis hiervan doorrekenen, blijkt de volgende uitkomst – zie figuur 6 op pagina 16.

4 <https://www.afm.nl/nl-nl/nieuws/2016/feb/consumentenmonitor-kosten-beleggen>

Kans op behalen vermogensdoelstelling (doelstelling = 250.000)			Kans op behalen inkomensdoelstelling (gewenste opnames over periode)		
Spaarrekening	0,00%	7	Spaarrekening	99,99%	1
Zeer defensief	28,40%	6	Zeer defensief	98,00%	3
Defensief	65,30%	5	Defensief	98,90%	2
Matig defensief	70,70%	2	Matig defensief	97,30%	4
Matig offensief	72,00%	1	Matig offensief	94,00%	5
Offensief	67,40%	4	Offensief	87,60%	6
Zeer offensief	70,60%	3	Zeer offensief	86,30%	7

Figuur 6

De kans op het behalen van de vermogensdoelstelling is bij een spaarrekening 0% zoals al eerder geconstateerd. Daarentegen is de kans op het behalen van zijn inkomensdoelstelling (de onttrekkingen) op een spaarrekening 100%. We zien echter ook dat de kans op het behalen van de inkomensdoelstelling bij een belegging volgens het matig defensieve profiel ook nog circa 97% bedraagt. En in datzelfde profiel bedraagt de kans op het behalen van de vermogensdoelstelling circa 70%. En dat is aanzienlijk meer dan de 0% kans op de spaarrekening. Naast deze kansen is het uiteraard ook belangrijk om te weten wat de uitkomsten in een (heel) slecht of een (heel) goed scenario zijn – zie figuur 7

Uit figuur 7 blijkt de gemiddelde eindwaarde op 80-jarige leeftijd van Johan, maar ook wat de eindwaarde is als het (fors) afwijkt van het gemiddelde. Als Johan kiest voor het matig defensieve profiel, is de kans ook aanwezig (kleiner dan 5%) dat er in het geheel geen geld

meer over is op 80-jarige leeftijd. In een gunstig scenario staat er echter meer op de rekening dan waarmee hij is begonnen.

Tot slot

Een financieel of vermogensplan (cashflow analyse) in combinatie met een berekening van de kansen op haalbaarheid van de vastgestelde inkomens- en/of vermogensdoelstelling, voorkomt dat de klant keuzes maakt die leiden tot grote teleurstellingen. Kansen en (on)mogelijkheden worden tijdig onderkend. Zonder een dergelijk proces voorafgaand aan de beslissing van de klant om niet of wel (en hoe dan!) te beleggen, leidt vaak tot verkeerde beleggingsbeslissingen en teleurstellingen. Als (beleggings)adviseur een mooie taak om uw klant ook hierin te begeleiden of op te wijzen.

Thimo Rietveld is directeur bij Private Wealth Support.

Eindvermogen op leeftijd 79			
Scenario's ►	5% slechtste	Gemiddeld	5% beste
Spaarrekening	€ 111.711	€ 150.730	€ 195.227
Zeer defensief	0	€ 193.494	€ 483.559
Defensief	€ 31.703	€ 335.860	€ 761.666
Matig defensief	0	€ 427.335	€ 1.216.189
Matig offensief	0	€ 635.585	€ 2.397.119
Offensief	0	€ 769.770	€ 3.589.139
Zeer offensief	0	€ 918.086	€ 4.416.066

Figuur 7